

Anna Kontula vas

## Kirjallinen kysymys terveysseulontojen saavuttavuudesta

### Eduskunnan puhemiehelle

Suomessa järjestetään terveysseulontoja tiettyjen tautien ja niiden esiasteiden toteamiseksi. Valtakunnalliseen seulontaohjelmaan kuuluvat rintasyöpäseulonta, kohdun kaulaosan syövän seulonta sekä raskaana olevien ultraäänitutkimukset ja kromosomipoikkeavuuksien selvittäminen.

Seulontoihin kutsuminen tapahtuu Digi- ja väestötietoviraston (DVV) osoitetietojen ja Suomen Syöpäyhdistyksen Syöpärekisterin kautta. Syöpärekisteri saa tammikuun alussa DVV:sta kunta-kohtaisesti seulontoihin kutsuttavista ihmisistä syntymävuoteen perustuvat listat, jotka toimitetaan kuntien valitsemille seulontatoimijoille, jotka puolestaan lähettävät seulontakutsut postitse.

DVV ei kuitenkaan lähetä Syöpärekisteriin niitä henkilötunnuksia, joilla ei osoitetta ole tai joiden osoite on turvakiellon vuoksi salainen. Näissä tapauksissa postiosoitetta ei näy kaupunkien tai sairaaloiden järjestelmissä, joten kunnilla ei ole mahdollisuutta lähettää seulontakutsuja perinteisesti kirjeitse. Näiden henkilöiden osalta kuntiin ja seulontatoimijoille on annettu ohjeistus, jonka mukaan ko. henkilöt voivat ottaa yhteyttä oman kotikuntansa seulojaan ja saada ajan maksuttomaan seulontaan tätä kautta.

Suomessa eli vuoden 2021 lopussa 3 950 ihmistä ilman osoitetietoja. Turvakiellon piirissä on lisäksi useita tuhansia. Monet heistä ovat myös asunnottomia, minkä lisäksi elämäntilanteeseen saattaa liittyä muita tekijöitä, jotka heikentävät mahdollisuuksia huolehtia omasta terveydestä ja turvallisuudesta. Asunnottomina elävien kohdalla kuolemaan johtavan sairauden riski on yli kolminkertainen muuhun väestöön verrattuna.<sup>1</sup>

Turvakiellon piirissä on useita tuhansia. Tyypillisimmillään turvakieltoa hakeva henkilö on vastikään parisuhteesta eronnut nainen, mutta kaikkia turvakieltoasiakkaita yhdistää jonkinasteinen väkivallan ja häirinnän uhka. Vaikka ryhmä lienee resurssiltaan osoitteettomia heterogeenisempi, myös sen piirissä voidaan arvioida olevan ihmisiä, joilla arjen hallintaan liittyy keskivertoa enemmän haasteita.

Käytännössä on siis niin, että kansallisen seulontaohjelman kutsukäytäntö sivuuttaa kaksi keskeistä kohderyhmää. Mikäli näihin ryhmiin kuuluvat ihmiset eivät hakeudu seulontoihin omaaloitteisesti, he jäävät kokonaan niitä vaille.

---

<sup>1</sup> ARA (2021). Asunnottomat 2021 [https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Tilastot\\_ja\\_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat\\_2021\(62592\)](https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat_2021(62592))

## Kirjallinen kysymys KK 476/2022 vp

Valtioneuvoston asetuksessa (339/2011) seulonnoista säädetään: "Kaikilla seulottavaan ryhmään kuuluvilla kunnan asukkailla on oikeus osallistua seulontaan yhtäläisten perusteiden mukaisesti. Seulontaan osallistuminen on vapaaehtoista." Kunnilla tai kenelläkään muullakaan toimijalla ei kuitenkaan ole velvoitetta edes tiedottaa osoitteettomille tästä oikeudesta.<sup>2</sup>

Hallituksen tulisi selvittää, onko edellä mainittuja ihmisryhmiä mahdollista kutsua seulontoihin muin keinoin kuin osoitetietojen pohjalta kirjeitse. Seulontaan kutsumista voisi kehittää esimerkiksi Kanta-palvelun kautta, joka voisi ilmoittaa ajankohtaisista seulonnoista henkilön hakeutuessa muissa asioissa terveydenhoitoon.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

*Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä turvatakseen ikäryhmäseulontoihin osallistumisen ja niistä tiedottamisen myös osoitteettomille ja turvakiellossa eläville?*

Helsingissä 21.9.2022

Anna Kontula vas

---

<sup>2</sup> Valtioneuvosto (2011). Valtioneuvoston asetus seulonnoista (339/2011) <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110339>